

**Wojciech Trempała, Martyna Rajek,
Agnieszka Pazderska**

Aspiracje życiowe młodych Polaków w kontekście zmieniającej się rzeczywistości – raport z badań

Streszczenie: W niniejszym artykule autorzy prezentują wyniki badań własnych dotyczących dążeń życiowych młodych dorosłych w Polsce. Materiał empiryczny zbierany był od stycznia do maja 2015 r. na próbie 700 osób zamieszkujących województwo kujawsko-pomorskie w wieku od 16 do 24 roku życia. Zasadniczym celem badawczym była próba odpowiedzi na następujące pytania: (1) Czy obecna dynamiczna sytuacja międzynarodowa ma wpływ na zmiany w hierarchii aspiracji życiowych wśród młodych dorosłych? (2) Czy obecnie obserwowana modernizacja kultury oraz hybrydyzacja współczesnych stylów życia przyczynia się do rekonstrukcji deklarowanych dążeń życiowych młodych Polaków? (3) Czy aktualna sytuacja polityczna, ekonomiczna i społeczna w Polsce rzutuje na postawy i decyzje dotyczące przyszłości młodych dorosłych w kraju?

Słowa kluczowe: młodzież, aspiracje życiowe, globalne zagrożenia, współczesność.

Wprowadzenie

Wędrówka każdego z pokoleń warunkowana jest różnorodnymi barierami, które znacząco wpływają nie tylko na bieżące interesy danej generacji, ale umożliwiają również nakreślenie tendencji, dzięki

którym można przewidzieć kierunki wymagań i pragnień danego pokolenia. Szczególnie ważne jest to przy obserwacji młodych ludzi stojących u progu dorosłości, których decyzje rzutują na przyszłość społeczeństwa czy kraju¹. Ich świadomość, a zwłaszcza postawy są determinowane poprzez specyfikę danego czasu historycznego cechującego się znaczącymi zmianami obyczajowymi, kulturowymi czy geopolitycznymi. W tym celu, zdaniem autorów, wyłania się potrzeba częstotliwej diagnozy orientacji aksjologicznych i dążeń życiowych młodych pokoleń. Zadanie to jest szczególnie istotne w kontekście współcześnie obserwowanych zagrożeń globalnych związanych z ewolucją kultury, rewolucją technologiczno-informacyjną, jak również bezpieczeństwem wewnętrznym i międzynarodowym.

Współczesna młodzież bez wątplenia kształtuje swoją tożsamość, poglądy czy orientacje w czasie niezwykle gwałtownym i nieprzewidywalnym. Otoczenie młodego człowieka przybiera miarę miejsca niespokojnego, chwiejnego czy ezoterycznego. Wszystko to, jak zauważa Zygmunt Bauman, za sprawą dwóch komponentów charakteryzujących współczesną erę nowoczesności. Pierwszym z nich jest przekonanie, a raczej złudzenie istnienia ładu idealnego, przeświadczenie należności i kresu w pełnym szczęściu i dobrobycie oraz wiara w całkowite opanowanie przyszłości. Drugim natomiast jest zmiana określona przez wspomnianego autora jako „deregulacja i prywatyzacja zadań i obowiązków związanych z modernizacją”, co należy rozumieć jako nadanie społeczeństwu pewnej indywidualności w dokonywaniu wyborów i obraniu własnej, właściwej drogi z pełną tego odpowiedzialnością². Jednakże warto zaznaczyć, że oprócz zawirowań mentalnych, które stanowią dziś niemałe wyzwanie, istnieją również uwarunkowania zewnętrzne. W tym przypadku autorzy artykułu za najistotniejsze przemiany na przestrzeni ostatnich lat uznali wydarzenia i zjawiska, które ich zdaniem znamienicie wpłynęły na konkretyzację planów młodych Polaków. Wśród nich wyszczególniono zagrożenia bezpieczeństwa kraju, m.in. zapoczątkowany

---

¹ K. Musialska, *Aspiracje życiowe młodzieży stojącej u progu dorosłości*, Kraków 2008, s. 9.

² Z. Bauman, *Płynna ponowoczesność*, Kraków 2006, s. 46–47.

w 2014 r. konflikt zbrojny na Ukrainie, kryzys migracyjny i rozwój organizacji terrorystycznych, a także niestabilną sytuację ekonomiczno-demograficzną kraju i reorganizację stylów życia związaną ze współczesnymi trendami kulturowymi. Podsumowując niniejsze wprowadzenie, celem prezentowanego artykułu jest odpowiedź na pytania o to, jak kształtują się dążenia życiowe młodych Polaków w obliczu obecnych zjawisk kulturowo-społecznych, politycznych oraz ekonomicznych w kraju i na świecie.

Przegląd dotychczasowych badań

Najogólniej ujmując, aspiracje życiowe określane są jako dążenia, zamierzenia, potrzeby i zainteresowania danej jednostki, które warunkują jej zachowania i plany, a także mają wpływ na jej dalszoplanową drogę życiową. Z reguły determinowane są przez czynniki psychologiczne, socjologiczne czy pedagogiczne³. Teoretycznie są one również powiązane z przyjmowanymi przez jednostkę wartościami, na co wskazuje definicja Jana Kupczyka. Według autora aspiracje to „dążenie jednostki lub kategorii jednostek do osiągnięcia różnych wartości w życiu, pojmowanych przez nie jako cele życiowe i wyznaczające ich działania”⁴. Należy jednak pamiętać, iż poza uwarunkowaniami i środowiskiem silnie kształtującymi jednostkę w procesie wychowania, znaczącą rolę odgrywają także czynniki formujące sytuację danego kraju, a co za tym idzie – również motyw działania i zachowań młodych dorosłych.

Analizując aspiracje życiowe młodych Polaków, należy zaznaczyć, iż od wielu lat nie uległy one radykalnej zmianie. Na początku lat 90. XX w. Anna Przeclawska przeprowadzając badania na studentach, wykazała, iż cele i dążenia młodzieży nie zmieniły się w stosunku do poprzedniej dekady. Przez cały wspomniany okres koncentrowały

³ K. Musialska, *Aspiracje życiowe ...*, s. 9.

⁴ Za: J. Kupczyk, *Uwarunkowania aspiracji życiowych młodzieży w starszym wieku szkolnym*, Poznań 1978, s. 27.

się one przede wszystkim wokół założenia szczęśliwej rodziny, życiu w miłości czy posiadaniu przyjaciół⁵.

Na ciekawe tendencje wskazują również wyniki sondaży realizowanych przez Centrum Badania Opinii Społecznej w 1999 r. Przeczyły one często formułowanej wówczas przez ekspertów tezie, iż w warunkach gospodarki wolnorynkowej jedną z priorytetowych aspiracji młodych ludzi stanie się kariera. W 1994 r. tylko 48% młodych ludzi jako główny cel życiowy wytypowało udane życie rodzinne i chęć posiadania dzieci. Natomiast już w 1998 r. inklinacja ta wzrosła do 57%. Co ciekawe, przeciwnie plasowały się aspiracje związane ze znalezieniem zgodnej z zainteresowaniami pracy. W 1994 r. ponad połowa młodych ludzi (52%) jako jedną z głównych aspiracji życiowych wybrało aktywność zawodową, zaś w 1998 r. odsetek ten zmalał do 42%⁶.

Według danych empirycznych zebranych przez Piotra Długosza w 2002 r. cele życiowe młodych kreowały się nieco inaczej w stosunku do sondaży sprzed kilku lat. Największą uwagę młodego pokolenia przykuwało znalezienie pracy, gdyż kariera i samorozwój w coraz większym stopniu przeformowały się w priorytety. Należy w tym miejscu zaznaczyć, iż był to okres rekordowego bezrobocia. Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego w 2002 i 2003 r. bezrobocie osiągnęło poziom ok. 20%⁷. Można przypuszczać, że miało to odzwierciedlenie w wyborze pracy jako newralgicznej aspiracji życiowej. Na drugim miejscu sytuowało się posiadanie przyjaciół, a następnie założenie szczęśliwej rodziny⁸.

---

⁵ A. Cudowska, *Orientacje życiowe współczesnych studentów*, Białystok 1997, s. 64.

⁶ Centrum Badań Opinii Publicznej, *Plany, dążenia i aspiracje życiowe młodzi. Komunikat z badań*, http://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/1999/K_095_99.PDF, 18.05.2016.

⁷ Dla porównania stopa bezrobocia w IV kwartale w 2015 r. wyniosła 9,8%. Zob. Główny Urząd Statystyczny, *Bezrobocie rejestrowane. I-IV kwartał 2015 r.*, file:///C:/Users/OEM/Desktop/bezrobocie_rejestrowane_i-iv_kw_2015.pdf, 18.05.2016.

⁸ P. Długosz, *Młodzi w dobie transformacji*, [w:] *Podkarpackie w procesie transformacji*, red. B. Blachnicki, Tyczyn 2002, s. 173.

Hierarchia dążeń życiowych młodych Polaków nie uległa znacznej zmianie również w 2010 r. Według badań Barbary Badory dla CBOS życie w miłości i przyjaźń lokowały się na pierwszym miejscu (50%). Drugą pozycję zajęło udane życie rodzinne i posiadanie dzieci (49%), a na kolejnej znalazła się kariera i praca (39%)⁹. Podobnych pomiarów w 2015 r. dokonała Monika Mazur. Wówczas sondaże pokazały, że najbardziej preferowanymi dążeniami życiowymi w opinii młodych dorosłych jest: założenie szczęśliwej rodziny, posiadanie przyjaciół i *ex aequo* zdobycie wykształcenia oraz życie w miłości¹⁰.

Przegląd wybranych badań zagranicznych pozwala również zauważyć, że aspiracje życiowe młodych pokoleń są do siebie zbliżone niezależnie od miejsca pochodzenia. Przykładem potwierdzającym powyższą tezę jest choćby rosyjska młodzież, której plany życiowe zostały zbadane za pośrednictwem kwestionariusza ankiety w 2014 r. przez Olgę Kuzmien. Wśród najwyższej uplasowanych dążeń znalazło się: stworzenie szczęśliwej rodziny (88%), dobre wychowanie dzieci (78%), robienie rzeczy, które się kocha (82%), odwiedzanie różnych krajów (69%) czy posiadanie przyjaciół (68%). Często wskazywane były również aspiracje dotyczące stabilizacji i chęci samokształcenia, tj. uzyskanie dobrego wykształcenia (59%), posiadanie ciekawej pracy (63%) i posiadanie własnego mieszkania (58%)¹¹. Samodoskonalenie i stabilizacja życiowa stanowią także niezwykle ważny cel życiowy wśród młodych Ormian. Oprócz tego, dla grupy tej istotne są plany związane z pracą, wykształceniem, służbą w armii, a także utworzeniem rodziny czy zakupem mieszkania¹².

⁹ B. Badora, *Młodzież 2010. Plany, dążenia i aspiracje. Materialne warunki życia i dostęp do technologii informacyjnej. Znajomość języków obcych*, <http://doplayer.pl/3125819-Mlodziez-2010-plany-dazenia-i-aspiracje-materialne-warunki-zycia-i-dostep-do-technologii-informacyjnej-znajomosci-jezykow-obcych.html>, 18.05.2016.

¹⁰ M. Mazur, *Aspiracje i wartości młodzieży w świetle badań własnych*, „Edukacja ustawiczna dorosłych” 2015, nr 3, s. 59.

¹¹ О.В. Кузьмен, *Работа, профессиональное образование, семья в ценностных. Ориентациях и представлениях студенческой молодежи россии*, „Мониторинг общественного мнения” 2014, nr 1, s. 145.

¹² RA Ministry of Sport and Youth Affairs United Nations Development Program, *National Youth Aspirations Research Report*, <http://www.undp.org/content/>

1. Metodologia i problematyka badań

1.1. Problemy i hipotezy badawcze

Poprzez prezentację wyników omawianego projektu badawczego autorzy pragną zdiagnozować dążenia życiowe młodych dorosłych w kontekście aktualnych przemian rzeczywistości. W tym celu wyodrębniono następujące pytania badawcze:

1. Czy obecna dynamiczna sytuacja międzynarodowa ma wpływ na zmiany w hierarchii aspiracji życiowych wśród młodych dorosłych? Jeśli tak, to w jakim zakresie?
2. Czy obecnie obserwowana modernizacja kultury oraz hybrydyzacja współczesnych stylów życia przyczynia się do rekonstrukcji deklarowanych dążeń życiowych młodych Polaków? Jeśli tak, to w jakim stopniu?
3. Czy aktualna sytuacja polityczna, ekonomiczna i społeczna w Polsce rzutuje na postawy i decyzje dotyczące przyszłości młodych dorosłych w kraju? Jeśli tak, to w jakim zakresie?

Jednakże zasadniczym zadaniem postawionym przez autorów prezentowanego projektu badawczego była próba weryfikacji trzech hipotez badawczych.

Hipoteza pierwsza: Obecny kryzys migracyjny, konflikt na wschodzie Ukrainy czy rozwój fundamentalistycznych organizacji terrorystycznych, które są elementem szerszych przekształceń geopolitycznych i świadomościowych w Europie, stanowią czynnik transformujący preferencje młodych. W następstwie, zdaniem autorów artykułu, doszło do umocnienia dążeń życiowych dotyczących poczucia bezpieczeństwa i stabilizacji.

Uzasadnienie: Dotychczasowe wyniki badań nad aspiracjami młodzieży i młodych dorosłych skłaniają do sformułowania przypuszczeń, iż struktura tychże aspiracji na poziomie ogólnym jest stała i niezmienna niezależnie od pojawiających się w ostatnich latach

fluktuacji społeczno-politycznych czy ekonomicznych. Niemniej jednak obecna dynamiczna sytuacja na arenie międzynarodowej związana przede wszystkim z zapoczątkowanym w 2014 r. konfliktem zbrojnym na wschodzie Ukrainy, kryzysem migracyjnym, który współcześnie stanowi jeden z najbardziej palących problemów, a jednocześnie związany z tym rozwój fundamentalistycznych organizacji terrorystycznych, przyczyniły się do reorganizacji świadomości młodych Polaków. Na szczególną uwagę zasługuje fakt, iż w czasie przeprowadzania projektu badawczego znaczącą rolę odegrały środki masowego przekazu. To one w głównej mierze przyczyniły się do zaburzenia nastrojów Polaków i niepokoju młodych ludzi o przyszłość.

Hipoteza druga: Współczesność zdominowana przez konsumpcjonizm, natychmiastową gratyfikację, prymat zmiany oraz przymus przyjemności i szczęścia niewątpliwie znacząco wpływa na hierarchię aspiracji życiowych młodzieży. W związku z powyższym, autorzy artykułu zakładają, że cele młodych Polaków dotyczące odczuwania w życiu pozytywnych emocji zostaną uplasowane na wysokiej pozycji.

Uzasadnienie: Obecna rzeczywistość w głównej mierze generowana jest przez proces globalizacji, choć według wielu badaczy świat staje się imitacją Ameryki, która wciąż kojarzona jest z wolnością i różnorodnością¹³. Bez wątplenia jest ona pierwowzorem dla kreowania współczesności, przez co należy rozumieć, iż amerykanizacja odgrywa kluczową rolę w konstruowaniu obecnych trendów, tj. konsumpcjonizm, natychmiastowość, kult ciała i seksualności czy pożądanie adrenaliny i ryzyka. Tym samym, młodzi ludzie zmuszeni są do funkcjonowania w ponowoczesnej rzeczywistości, która wpędza ich w nieprawdopodobną schizofrenię¹⁴. Z jednej strony młodzież na każdym kroku namawiana jest do wzmożonej aktywności, pogoni za sukcesem czy dryfowaniem po rozmaitych sferach konsumpcji,

---

¹³ Z. Melosik, *Młodzież a przemiany kultury współczesnej*, [w:] *Młodzież wobec (nie)gościnniej przyszłości*, red. R. Leppert, Z. Melosik, B. Wojtasik, Wrocław 2005, s. 23–24.

¹⁴ K. Szafraniec, *Młodość jako wyłaniający się problem i nowa polityczna siła*, „Nauka” 2012, nr 1, s. 102.

przyjemności i afektywności¹⁵. Z drugiej natomiast młodzi Polacy w dalszym ciągu przykuwają dużą wagę do tradycyjnych i głęboko zakorzenionych celów życiowych, jak na przykład założenie rodziny, posiadanie dzieci, bycie szczęśliwym, co definitywnie wskazuje na hybrydyzację tożsamości współczesnego człowieka.

Hipoteza trzecia: Zawyżona liczba osób studiujących, a jednocześnie odejście od szkolnictwa zawodowego doprowadziło do dysharmonii pomiędzy ofertą edukacyjną a obecnymi tendencjami na rynku pracy. Wskutek tego autorzy zakładają, iż aspiracje dotyczące sukcesów zawodowych i samorealizacji będą lokowane jako cele priorytetowe.

Uzasadnienie: Na przestrzeni ostatnich lat w Polsce dokonywane są nie tylko przekształcenia systemu oświaty, ale i modernizacja gospodarki, której towarzyszą fluktuacje koniunktury gospodarczej znacząco wpływające na ofertę związaną z różnymi kwalifikacjami i zawodami czy lokalnymi uwarunkowaniami rynku pracy. W tym przypadku niemałą rolę odgrywają również zmiany demograficzne, które stanowią jeden z podstawowych czynników modelujących decyzje młodych odnośnie do przyszłości zawodowej¹⁶. Polskim problemem jednak od lat była stosunkowo wysoka stopa bezrobocia, niewystarczająco rozwinięte niektóre z gałęzi gospodarki, a także niedostosowanie oferty edukacyjnej do panującej sytuacji na rynku, przez co młodzi ludzie często błędnie lub mimowiednie dokonywali wyborów w kontekście własnej ścieżki zawodowej.

1.2. Zmienne i ich pomiar

W badaniu zastosowano metodę sondażu diagnostycznego, a w celu zgromadzenia materiału empirycznego autorzy skonstruowali ano-

---

¹⁵ Z. Melosik, *Kultura popularna i tożsamość młodzieży. W niewoli władzy i wolności*, Kraków 2013, s. 10.

¹⁶ K. Wasielewski, *Zmiany poziomu aspiracji edukacyjnych młodzieży jako efekt adaptacji do nowych warunków społeczno-ekonomicznych*, [w:] *Zawirowania systemu edukacji z perspektywy socjologicznych warsztatów badawczych*, red. M. Zahorska, Warszawa 2012, s. 72.

nimowy kwestionariusz ankiety. Problematyka dotycząca aspiracji młodych dorosłych to jedynie część większego projektu badawczego, na który składał się również pomiar wartości dominujących wśród młodego pokolenia. Ponadto autorzy dokonali analizy świadomości młodych Polaków, próbując udzielić odpowiedzi na pytanie o to, czy obecna, dynamiczna sytuacja geopolityczna ma wpływ na ich hierarchię zagrożeń, a także gotowość do poświęceń i rezygnacji z indywidualnych potrzeb na rzecz dobra społecznego¹⁷.

Część kwestionariusza ankiety poświęcona aspiracjom życiowym młodych dorosłych składała się z dziewięciu obrazków. Zadaniem ankietowanych było wybranie trzech z nich, które w najdokładniejszy sposób odzwierciedlają dążenia życiowe respondentów. Następnie badani zostali poproszeni o nazwanie tych aspiracji i zhierarchizowanie ich od najważniejszej do najmniej ważnej.

1. Pierwszy obrazek przedstawia uśmiechniętą kobietę ubraną w białą koszulę i żakiet trzymającą dokumenty, znajdującą się w biurze. W tle widać konwersujące osoby. Respondenci opisując wspomniany obrazek, najczęściej posługiwali się wyrażeniami: praca, sukces zawodowy, kariera, prestiż. Autorzy projektu empirycznego przypisali temu rysunkowi nazwę: kariera.
2. Drugi obrazek przedstawia mężczyznę skaczącego na bungee. W tle widać góry i rzekę. Respondenci opisując wspomniany obrazek, najczęściej posługiwali się wyrażeniami: relaks, odpoczynek, adrenalina, ryzyko. Autorzy projektu empirycznego przypisali temu rysunkowi nazwę: odczuwanie w życiu pozytywnych emocji.
3. Trzeci obrazek przedstawia cztery uśmiechnięte dziewczyny znajdujące się na imprezie. Jedna z nich trzyma kieliszek szampana, natomiast w tle odznaczają się kolorowe światła. Respondenci opisując wspomniany obrazek, najczęściej posługiwali się wyrażeniami: zabawa, imprezy, przyjaciele, relaks.

---

¹⁷ Zob. W. Trempała, A. Pazderska, M. Rajek, *Młodzi dorośli wobec współczesnych zagrożeń dla bezpieczeństwa – refleksje empiryczne*, [w:] *Socjotechnika lęku w polityce*, red. F. Pierzchalski, J. Golinowski, Bydgoszcz 2016, s. 353–388.

Autorzy projektu empirycznego przypisali temu rysunkowi nazwę: *żyć w otoczeniu przyjaciół*.

4. Czwarty obrazek przedstawia mężczyznę z plecakiem i karimatą, który trzyma w ręku mapę. W tle widać górski krajobraz. Respondenci opisując wspomniany obrazek, najczęściej posługiwali się wyrażeniami: poszerzanie horyzontów, poznawanie nowej kultury, podróże, odkrywanie. Autorzy projektu empirycznego przypisali temu rysunkowi nazwę: *podróżowanie*.
5. Piąty obrazek przedstawia całującą się przy zachodzie słońca parę młodych ludzi, znajdującą się nad morzem. Respondenci opisując wspomniany obrazek, najczęściej posługiwali się wyrażeniami: miłość, przywiązanie, szczęście, partner życiowy. Autorzy projektu empirycznego przypisali temu rysunkowi nazwę: *żyć w miłości*.
6. Szósty obrazek przedstawia mężczyznę z uniesionymi dłońmi, który stoi na podeście. Ubrany jest w białą koszulę, krawat i spodnie od garnituru. W tle widoczne jest niebo. Respondenci opisując wspomniany obrazek, najczęściej posługiwali się wyrażeniami: sukces, radość, niezależność, prestiż. Autorzy projektu empirycznego przypisali temu rysunkowi nazwę: *bycie niezależnym*.
7. Siódmy obrazek przedstawia dziewczynę czytającą książkę i podpierającą głowę. W tle widoczne są książki, kobieta znajduje się w bibliotece. Respondenci opisując wspomniany obrazek, najczęściej posługiwali się wyrażeniami: pogłębianie wiedzy, ciężka praca, samorealizacja, wykształcenie. Autorzy projektu empirycznego przypisali temu rysunkowi nazwę: *edukacja*.
8. Ósmy obrazek przedstawia luksusowy dom z basenem w otoczeniu drzew. Respondenci opisując wspomniany obrazek, najczęściej posługiwali się wyrażeniami: bogactwo, stabilizacja, sukces życiowy, luksus. Autorzy projektu empirycznego przypisali temu rysunkowi nazwę: *bogactwo*.
9. Dziewiąty obrazek przedstawia kobietę i mężczyznę z dwójką dzieci. Wszyscy są uśmiechnięci i siedzą na zielonej trawie.

Respondenci opisując wspomniany obrazek, najczęściej posługiwali się wyrażeniami: rodzina, szczęście, wsparcie, spokój. Autorzy projektu empirycznego przypisali temu rysunkowi nazwę: zbudować szczęśliwą rodzinę.

1.3. Próba osób badanych

Projekt badawczy został przeprowadzony na grupie 700 osób w wieku od 16 do 24 roku życia. Młodzi dorośli zostali podzieleni ze względu na płeć, miejsce zamieszkania oraz główny rodzaj aktywności życiowej. Pod kątem ostatniej z wymienionych zmiennych objaśniających dokonano rozróżnienia badanych na osoby uczące się w szkole średniej, studiujące, łączące studia z pracą oraz osoby wyłącznie pracujące. Dodatkowych klasyfikacji dokonano również wśród osób studiujących. Żaków podzielono ze względu na ogólny kierunek studiów, gdzie wyróżniono osoby studiujące kierunki humanistyczne bądź kierunki ścisłe, a także ze względu na stopień studiów – studia licencjackie/inżynierskie lub magisterskie. Zastosowanie nieprobabilistycznych metod doboru próby wynikało z ograniczonych środków finansowych, którymi dysponowali autorzy w trakcie realizacji projektu badawczego. Mają oni pełną świadomość, iż uzyskane w ten sposób wyniki oraz formułowane na ich podstawie wnioski nie są reprezentatywne dla całej populacji młodych dorosłych zamieszkujących obszar objęty pomiarem. Niemniej jednak stosunkowo duża wielkość próby oraz równa liczba przedstawicieli poszczególnych grup ujętych w badaniu umożliwia wartościową analizę porównawczą wyników. Szczegółowy dobór próby został przedstawiony w tabeli 1.

Tabela 1. Próba osób badanych

Rodzaj aktywności życiowej	N = 700 osób, 16–24 rok życia		KOBIECY (350)		MĘŻCZYŹNI (350)	
	WIEŚ (175)	MIASTO (175)	WIEŚ (175)	MIASTO (175)		
Uczniowie szkół średnich	25	25	25	25		
Studiuje na kierunku humanistycznym I stopnia	25	25	25	25		

Rodzaj aktywności życiowej	N = 700 osób, 16–24 rok życia		KOBIECY (350)		MĘŻCZYŹNI (350)	
	WIEŚ (175)	MIASTO (175)	WIEŚ (175)	MIASTO (175)	WIEŚ (175)	MIASTO (175)
Studiuje na kierunku humanistycznym II stopnia	25	25	25	25	25	25
Studiuje na kierunku ścisłym I stopnia	25	25	25	25	25	25
Studiuje na kierunku ścisłym II stopnia	25	25	25	25	25	25
Studiuje i pracuje	25	25	25	25	25	25
Pracuje	25	25	25	25	25	25

Źródło: Opracowanie własne.

1.4. Organizacja i przebieg badań

Projekt badawczy był realizowany od stycznia do maja 2015 r. na obszarze województwa kujawsko-pomorskiego. Analiza właściwa materiału empirycznego została poprzedzona badaniami pilotażowymi na grupie 100 osób studiujących na Uniwersytecie Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy. Dzięki przeprowadzeniu próbných badań w kwestionariuszu ankietowym dokonano kilku korekt w celu większego zrozumienia przez respondentów pytań oraz zadań.

Badaniami objęto 767 osób, z czego 67 ankiet zostało odrzuconych ze względu na występujące błędy, a także niekompletne wypełnienie kwestionariusza ankiety. Materiał empiryczny w 70% został zgromadzony za pośrednictwem Internetu. Autorzy publikowali ankietę elektroniczną na ogólnospołecznych portalach dedykowanych lokalnej młodzieży. Pozostałe 30% zebrano metodą kuli śnieżnej z wykorzystaniem ankiety w formie papierowej.

2. Analiza wyników badań

Uzyskane przez autorów badań wyniki wskazują, iż głównym priorytetem w życiu młodych dorosłych objętych pomiarem pozostaje zbudowanie szczęśliwej rodziny. Taką odpowiedź zaznaczyło łącznie 48,57% ankietowanych (łącznie 340 osób; aspiracje I wyboru – 205; II wyboru – 76; III wyboru – 59). Równie wysoką pozycję zajęła kariera – 48,42% (łącznie 339 osób; aspiracje I wyboru – 92; II wyboru – 128; III wyboru – 119) oraz życie w miłości – 45,29% (łącznie 317 osób; aspiracje I wyboru – 137; II wyboru – 131; III wyboru – 49). W tym miejscu warto zaznaczyć, że wspomniane preferencje stanowią newralgiczny fundament wśród dążeń młodych ludzi od kilkadziesiątu lat. Jednakże, co wzbudziło największe zaciekawienie autorów tekstu, na bardzo wysokiej pozycji znalazła się potrzeba odczuwania w życiu pozytywnych emocji – aż 45,14% respondentów zaznaczyło wspomnianą odpowiedź jako jedną z trzech najważniejszych aspiracji życiowych (łącznie 316 osób; aspiracje I wyboru – 99; II wyboru – 95; III wyboru – 122).

Względnie wysokie miejsce wśród ogólnej hierarchii preferencji życiowych respondentów zajęło podróżowanie (5 miejsce, łącznie 127, aspiracje I wyboru – 20; II wyboru – 43; III wyboru – 64) i edukacja (6 miejsce, łącznie 108, aspiracje I wyboru – 13; II wyboru – 53; III wyboru – 42). Jednakże pod kątem ważności zazwyczaj były one szeregowane na drugim i trzecim miejscu. Co istotne, wbrew założeniom autorów, poczucie bezpieczeństwa nie znalazło się wśród najistotniejszych dążeń życiowych badanej młodzieży (14,86%). W ogólnej hierarchii ulokowało się dopiero na 7 pozycji (7 miejsce, łącznie 102, aspiracje I wyboru – 27; II wyboru – 38; III wyboru – 37). Warto jednak zaznaczyć, że pod kątem przyznawanej przez ankietowanych ważności poczucie bezpieczeństwa znalazło się wśród pięciu najważniejszych celów życiowych (I wyboru). Mimo więc wyraźnych obaw o zakłócenie pokoju, w aspiracjach młodych wciąż dominują zindywidualizowane pragnienia, chęć rozwoju i szczęścia.

W tym miejscu należałoby również wspomnieć, iż w szerszym kontekście omawianego projektu badawczego dostrzeżono także wyraźne rozbieżności pomiędzy deklarowaną hierarchią aspiracji młodych

dorosłych, a typowanymi przez nich najistotniejszymi wartościami. Nade wszystko kluczową różnicę zaobserwowano w percepcji rodziny, która wśród wybieranych wartości zajęła przeważająco wysoką pozycję (77,1%)¹⁸, przy czym w wyborze dążeń życiowych wyboru tego dokonała niecała połowa ankietowanych (48,57%). Ponadto wśród potencjalnych celów związanych z przyszłością badanej próby młodych Polaków wysoko uplasowało się odczuwanie pozytywnych emocji (45,14%), a więc rozrywka, odpoczynek, „odskocznia” od codzienności czy chęć doświadczenia przygód. Co ciekawe, w pomiarach wartości rozrywka i przygoda znalazły się wyraźnie poza priorytetowymi wskazaniami badanych. Odpowiedź tą łącznie zaznaczyło zaledwie 11% ankietowanych¹⁹.

Wykres 1. Hierarchia aspiracji w opiniach respondentów według sumy ich wskazań

Źródło: Opracowanie własne.

¹⁸ Tamże, s. 367.

¹⁹ Tamże.

Tabela 1. Udział procentowy aspiracji wskazywanych przez respondentów według hierarchii ich ważności

l.p.	Aspiracje I wyboru	Suma %	Aspiracje II wyboru	Suma %	Aspiracje III wyboru	Suma %
1.	Zbudować szczęśliwą rodzinę	29,28%	Życ w miłości	18,71%	Odczuwać w życiu pozytywne emocje	17,43%
2.	Życ w miłości	19,57%	Kariera	17,96%	Kariera	17%
3.	Odczuwać w życiu pozytywne emocje	14,14%	Odczuwać w życiu pozytywne emocje	13,57%	Podróżowanie	9,14%
4.	Kariera	13,14%	Zbudować szczęśliwą rodzinę	10,86%	Zbudować szczęśliwą rodzinę	8,43%
5.	Poczucie bezpieczeństwa i stabilizacji	3,86%	Edukacja	7,56%	Życ w miłości	7%
6.	Bycie niezależnym	3,28%	Podróżowanie	6,14%	Edukacja	6%
7.	Podróżowanie	2,86%	Poczucie bezpieczeństwa i stabilizacji	5,43%	Bogactwo	5,85%
8.	Życ w otoczeniu przyjaciół	2,71%	Realizować marzenia	3,86%	Poczucie bezpieczeństwa i stabilizacji	5,28%
9.	Doświadczenie przygód	2,57%	Doświadczenie przygód	2,71%	Doświadczenie przygód	4%
10.	Edukacja	1,86%	Bycie niezależnym	2,71%	Realizować marzenia	4%
11.	Realizować marzenia	1,43%	Bogactwo	2,57%	Życ w otoczeniu przyjaciół	3,71%
12.	Bogactwo	1,28%	Życ w otoczeniu przyjaciół	1,14%	Bycie niezależnym	3,14%

Źródło: Opracowanie własne.

Analizując hierarchię aspiracji respondentów zróżnicowanych ze względu na płeć, dostrzec można interesujące różnice. Założenie rodziny i pragnienie szczęścia stanowią ważny, choć nie najważniejszy cel życiowy młodych mężczyzn. Istotniejsze w przypadku omawianej grupy okazały się dążenia powiązane z samorozwojem i ludycznym stylem życia charakteryzującym się pragnieniem odczuwania przyjemności i szczęścia. Najwyżej cenioną aspiracją wśród mężczyzn była potrzeba odczuwania w życiu pozytywnych emocji (49,14%) oraz rozwój własnej kariery zawodowej (48,57%). Dopiero na trzecim i czwartym miejscu uplasowały się cele życiowe, które w ogólnej hierarchii zostały uznane przez autorów za kluczowe, a więc zbudowanie szczęśliwej rodziny (47,14%) oraz życie w miłości (41,71%). Kobiety z kolei, pomimo unaoczniającej się emancypacji, reorganizacji stylów życia, a także coraz silniejszej potrzeby samokształcenia i chęci odnoszenia sukcesów zawodowych, wciąż wykazują niezmiennie pragnienia związane z usytuowaniem siebie w tradycyjnej, silnie ukorzenionej roli żony i matki. W przypadku płci żeńskiej nadrzędnymi oczekiwaniami okazało się bowiem zbudowanie szczęśliwej rodziny (50%), a także życie w miłości (48,86%). Tymczasem aspiracje związane z odczuwaniem w życiu pozytywnych emocji i sukcesem zawodowym, które wśród mężczyzn zostały ulokowane na pierwszych pozycjach – pośród kobiet zajęły dopiero trzecie i czwarte miejsce. Ponadto warto zaznaczyć, iż mężczyźni wyróżniają się większą potrzebą poczucia bezpieczeństwa i stabilizacji (16,86%), a jednocześnie przywiązują stosunkowo dużą wagę do własnej sytuacji materialnej (13,14%), tymczasem kobiety większą uwagę skupiają na realizacji własnych marzeń (10,86%), a także podróżowaniu, poznawaniu nowych miejsc i odmiennych kultur (21,43%).

Tabela 2. Hierarchia aspiracji respondentów w procentach – zestawienie ogólne oraz dla obu płci

l.p.	Ogółem	%	Mężczyźni	%	Kobiety	%
1.	Zbudować szczęśliwą rodzinę	48,57%	Odczuwać w życiu pozytywne emocje	49,14%	Zbudować szczęśliwą rodzinę	50%
2.	Kariera	48,43%	Kariera	48,57%	Życie w miłości	48,86%

l.p.	Ogółem	%	Mężczyźni	%	Kobiety	%
3.	Życ w miłości	45,29%	Zbudować szczęśliwą rodzinę	47,14%	Kariera	48,29%
4.	Odczuwać w życiu pozytywne emocje	45,14%	Życ w miłości	41,71%	Odczuwać w życiu pozytywne emocje	41,14%
5.	Podróżowanie	18,14%	Poczucie bezpieczeństwa i stabilizacji	16,86%	Podróżowanie	21,43%
6.	Edukacja	15,43%	Edukacja	14,86%	Edukacja	16,00%
7.	Poczucie bezpieczeństwa i stabilizacji	14,57%	Podróżowanie	14,86%	Poczucie bezpieczeństwa i stabilizacji	12,29%
8.	Bogactwo	9,71%	Bogactwo	13,14%	Realizować marzenia	10,86%
9.	Doświadczenie przygód	9,29%	Bycie niezależnym	11,14%	Doświadczenie przygód	7,71%
10.	Realizować marzenia	9,29%	Doświadczenie przygód	10,86%	Bycie niezależnym	7,14%
11.	Bycie niezależnym	9,14%	Realizować marzenia	7,71%	Życ w otoczeniu przyjaciół	7,14%
12.	Życ w otoczeniu przyjaciół	5,57%	Życ w otoczeniu przyjaciół	4,00%	Bogactwo	6,29%

Źródło: Opracowanie własne.

Większych różnic nie dostrzeżono w deklarowanych hierarchiach aspiracji życiowych wśród ankietowanych zamieszkujących wieś i miasto. Jedną z kluczowych dysproporcji jest tu przede wszystkim widoczny konsumpcyjny styl życia mieszkańców aglomeracji miejskich, przejawiający się chęcią odczuwania w życiu pozytywnych emocji (47,71%). Jednocześnie respondenci ci wykazują wyższą potrzebę samokształcenia się (17,14%), a także deklarują więk-

sze uznanie dla realizacji marzeń (10%). Z kolei mieszkańcy wsi w porównaniu do swoich rówieśników z miast cechują się znacznie wyraźniejszym dążeniem do poprawy sytuacji materialnej (11,43%), a w mniejszym stopniu poczuciem bezpieczeństwa (15,43%).

Tabela 3. Hierarchia aspiracji respondentów w procentach – zestawienie ogólne oraz ze względu na miejsce zamieszkania osób badanych

l.p.	Ogółem	%	Miasto	%	Wieś	%
1.	Zbudować szczęśliwą rodzinę	48,57%	Zbudować szczęśliwą rodzinę	48,86%	Zbudować szczęśliwą rodzinę	48,57%
2.	Kariera	48,43%	Kariera	48,57%	Kariera	48,57%
3.	Życ w miłości	45,29%	Odczuwać w życiu pozytywne emocje	47,71%	Życ w miłości	44,86%
4.	Odczuwać w życiu pozytywne emocje	45,14%	Życ w miłości	45,71%	Odczuwać w życiu pozytywne emocje	42,57%
5.	Podróżowanie	18,14%	Podróżowanie	18,86%	Podróżowanie	17,43%
6.	Edukacja	15,43%	Edukacja	17,14%	Poczucie bezpieczeństwa i stabilizacji	15,43%
7.	Poczucie bezpieczeństwa i stabilizacji	14,57%	Poczucie bezpieczeństwa i stabilizacji	13,14%	Edukacja	13,71%
8.	Bogactwo	9,71%	Realizować marzenia	10%	Bogactwo	11,43%
9.	Doświadczenie przygód	9,29%	Doświadczenie przygód	10%	Bycie niezależnym	9,43%
10.	Realizować marzenia	9,29%	Bycie niezależnym	8,86%	Doświadczenie przygód	8,57%
11.	Bycie niezależnym	9,14%	Bogactwo	8,00%	Realizować marzenia	8,57%
12.	Życ w otoczeniu przyjaciół	5,57%	Życ w otoczeniu przyjaciół	4,86%	Życ w otoczeniu przyjaciół	6,29%

Źródło: Opracowanie własne.

Zdecydowanie większe rozbieżności można dostrzec, analizując hierarchię aspiracji życiowych sklasyfikowaną ze względu na rodzaj aktywności życiowej. Jak obrazuje tabela 4, znaczące różnice w szczególności można dostrzec pomiędzy respondentami uczęszczającymi do szkół ponadgimnazjalnych, a tymi, którzy podjęli już jakąkolwiek aktywność zawodową. Uczniowie za fundamentalne cele życiowe uznają życie w miłości (53%), przy czym założenie rodziny na

Tabela 4. Hierarchia aspiracji respondentów w procentach – uczniowie, osoby pracujące oraz łączące pracę ze studiami

l.p.	Uczniowie	%	Osoby pracujące	%	Studiuje i pracuje	%
1.	Życ w miłości	53%	Zbudować szczęśliwą rodzinę	53%	Zbudować szczęśliwą rodzinę	47%
2.	Odczuwać w życiu pozytywne emocje	47%	Życ w miłości	46%	Życ w miłości	46%
3.	Zbudować szczęśliwą rodzinę	43%	Kariera	45%	Kariera	55%
4.	Kariera	34%	Odczuwać w życiu pozytywne emocje	38%	Odczuwać w życiu pozytywne emocje	54%
5.	Edukacja	24%	Bycie niezależnym	19%	Bycie niezależnym	21%
6.	Poczucie bezpieczeństwa i stabilizacji	16%	Poczucie bezpieczeństwa i stabilizacji	19%	Poczucie bezpieczeństwa i stabilizacji	14%
7.	Podróżowanie	16%	Podróżowanie	13%	Podróżowanie	11%
8.	Bogactwo	14%	Bogactwo	11%	Bogactwo	10%
9.	Doświadczenie przygód	13%	Doświadczenie przygód	7%	Doświadczenie przygód	8%
10.	Życ w otoczeniu przyjaciół	10%	Edukacja	7%	Edukacja	7%
11.	Bycie niezależnym	8%	Życ w otoczeniu przyjaciół	5%	Życ w otoczeniu przyjaciół	7%
12.	Realizować marzenia	7%	Realizować marzenia	3%	Realizować marzenia	7%

Źródło: Opracowanie własne.

tym etapie życia nie stanowi jeszcze priorytetu życiowego. Ponadto wykazują oni szczególną potrzebę odczuwania pozytywnych emocji (47%), niemniej jednak wśród tejże grupy wiekowej determinantą jest również zdobycie wykształcenia i samorealizacja (24%). Tymczasem młodzi ludzie, którzy zdecydowali się na podjęcie pracy, jak również ci, którzy łączą studiowanie i pracę – jednomyślnie wykazali te same tendencje. Deklarowana hierarchia aspiracji wśród wspomnianych dwóch grup ankietowanych opiera się na niezmiennej od kilkadziesiąt lat triadzie preferencji życiowych, do której zalicza się: zbudowanie szczęśliwej rodziny, życie w miłości oraz kariera. Należy jednak podkreślić, iż pośród respondentów pracujących znajdowały się również kobiety wychowujące dzieci. Według autorów prawdopodobnie fakt ten wpłynął na wynik badania, gdyż w grupie tej widoczne jest większe pragnienie założenia rodziny (53%) i zdecydowanie mniejsze zapotrzebowanie na osiągnięcie sukcesu zawodowego (45%), a także na rozrywkę (38%), co może być uwarunkowane zmniejszoną ilością wolnego czasu. Z kolei osoby studiujące i pracujące charakteryzują się zdecydowanie większą chęcią awansu zawodowego (55%) oraz potrzebą odczuwania przyjemności (54%), aniżeli osoby wyłącznie pracujące. Co ciekawe, aspiracja związana z byciem niezależnym znajduje się w pierwszej piątce fundamentalnych preferencji młodych pracujących, a także osób łączących studia i pracę. Wśród młodzieży uczącej się aspiracja ta została ulokowana na 11 pozycji.

Porównując aspiracje życiowe powyżej scharakteryzowanych grup do wyborów dokonanych przez osoby studiujące, autorzy nie zdiagnozowali wyraźnych różnic. Te można dostrzec dopiero na etapie szczegółowych analiz. Na szczególną uwagę zasługuje fakt, iż osoby studiujące na studiach I stopnia (studia inżynierskie/licencjackie) wykazują większą potrzebę założenia rodziny (55%) oraz odczuwania w życiu pozytywnych emocji (45%). Natomiast respondenci studiujący na studiach magisterskich w pierwszej kolejności wykazali preferencje związane z sukcesem zawodowym (52%). Niewielką różnicę autorzy dostrzegli także, dokonując analizy wyników respondentów ze względu na rodzaj wybranych przez nich studiów (kierunki humanistyczne i ścisłe). Rozbieżność ta jest szczególnie widoczna w kon-

tekście takich aspiracji jak zbudowanie szczęśliwej rodziny, kariera zawodowa, edukacja i podróżowanie. Młodzi uczęszczający na studia humanistyczne nieco częściej w swoich przyszłych planach życiowych uwzględniali założenie rodziny (57%), a jednocześnie awans zawodowy (58%). Z kolei młodzież studiująca kierunki ściśle nierzadko wyżej ceniła wartość edukacji (25%) i podróżowania (25,5%).

Tabela 5. Hierarchia aspiracji respondentów w procentach – zestawienie ogólne oraz ze względu na stopień studiów

l.p.	Ogółem studenci niepracujący		Studia I stopnia		Studia II stopnia	
		%		%		%
1.	Kariera	52,5%	Zbudować szczęśliwą rodzinę	55%	Kariera	52%
2.	Zbudować szczęśliwą rodzinę	51,25%	Kariera	53%	Zbudować szczęśliwą rodzinę	47,5%
3.	Życ w miłości	44,5%	Odczuwać w życiu pozytywne emocje	45%	Życ w miłości	44,5%
4.	Odczuwać w życiu pozytywne emocje	43,75%	Życ w miłości	44,5%	Odczuwać w życiu pozytywne emocje	42,5%
5.	Edukacja	20%	Edukacja	18,5%	Podróżowanie	23,5%
6.	Podróżowanie	19,25%	Podróżowanie	15%	Edukacja	21,5%
7.	Poczucie bezpieczeństwa i stabilizacji	15,5%	Poczucie bezpieczeństwa i stabilizacji	13%	Poczucie bezpieczeństwa i stabilizacji	18%
8.	Bycie niezależnym	9,75%	Bogactwo	10%	Bycie niezależnym	10%
9.	Bogactwo	9%	Bycie niezależnym	9,5%	Realizować marzenia	8,5%
10.	Realizować marzenia	8,75%	Realizować marzenia	9%	Doświadczenie przygód	8%
11.	Doświadczenie przygód	7,75%	Doświadczenie przygód	7,5%	Bogactwo	8%

l.p.	Ogółem studenci niepracujący	%	Studia I stopnia	%	Studia II stopnia	%
12.	Żyć w otoczeniu przyjaciół	4,75%	Żyć w otoczeniu przyjaciół	5,5%	Żyć w otoczeniu przyjaciół	4%

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 6. Hierarchia aspiracji respondentów w procentach – zestawienie ogólne oraz ze względu na ogólny kierunek studiów

l.p.	Ogółem studenci niepracujący	%	Studia humanistyczne	%	Studia ścisłe	%
1.	Kariera	52,5%	Kariera	58%	Kariera	45,5%
2.	Zbudować szczęśliwą rodzinę	51,25%	Zbudować szczęśliwą rodzinę	57%	Zbudować szczęśliwą rodzinę	44,5%
3.	Żyć w miłości	44,5%	Odczuwać w życiu pozytywne emocje	46,5%	Żyć w miłości	43,5%
4.	Odczuwać w życiu pozytywne emocje	43,75%	Żyć w miłości	39,5%	Odczuwać w życiu pozytywne emocje	40%
5.	Edukacja	20%	Edukacja	15,5%	Podróżowanie	25,5%
6.	Podróżowanie	19,25%	Podróżowanie	15,5%	Edukacja	25%
7.	Poczucie bezpieczeństwa i stabilizacji	15,5%	Poczucie bezpieczeństwa i stabilizacji	15%	Poczucie bezpieczeństwa i stabilizacji	16 %
8.	Bycie niezależnym	9,75%	Bogactwo	12%	Doświadczenie przygód	10,5 %
9.	Bogactwo	9%	Bycie niezależnym	10,5 %	Realizować marzenia	10 %
10.	Realizować marzenia	8,75%	Realizować marzenia	9%	Bycie niezależnym	9,5 %
11.	Doświadczenie przygód	7,75 %	Doświadczenie przygód	5 %	Bogactwo	6,5 %
12.	Żyć w otoczeniu przyjaciół	4,75 %	Żyć w otoczeniu przyjaciół	3,5 %	Żyć w otoczeniu przyjaciół	6 %

Źródło: Opracowanie własne.

Wnioski

Zaprezentowana w niniejszym artykule analiza wyników badań umożliwi sformułowanie następujących wniosków ogólnych.

Jedną ze sztandarowych konkluzji bez wątplenia jest fakt, iż młodzi dorośli bez względu na dokonujące się zmiany w modyfikacji obserwowanych stylów życia nieustannie wykazują pragnienie ustakowania się, czyli dążenie, które bezspornie jest wynikiem silnie zakorzenionej tradycji, pod którym kryje się założenie rodziny czy potrzeba miłości. W tym miejscu warto jednak zaznaczyć, iż hipoteza uwydatniająca konsumpcyjny styl życia młodzieży i związany z tym kult przyjemności w większej części została potwierdzona (patrz: hipoteza 2). Płeć męska w pierwszej kolejności wykazała chęć samorealizacji i pragnień związanych z przyjemnością, w odróżnieniu od kobiet, które wskazały na aspiracje dotyczące budowy ogniska domowego. Oprócz tego jednak, zaskakująco wysoką pozycję w obu grupach zajęła także kariera, która plasuje się na niemal równorzędnym miejscu wraz z pożądaniami miłości. Autorzy artykułu zgodnie z postawioną hipotezą twierdzą, iż wynik ten silnie uwarunkowany jest trendem pogoni za sukcesem, jak również determinacją młodych do pokonania obecnych zawirowań na rynku pracy oraz problemów wynikających z niedostosowania oferty edukacyjnej szkolnictwa wyższego do zapotrzebowań, jakie generuje gospodarka (patrz: hipoteza 3). Mimo wszystko, największym jednak zaskoczeniem podczas analizy przedstawianego projektu badawczego była wysoka pozycja w zestawieniu ogólnym potrzeb związanych z odczuwaniem pozytywnych emocji. Biorąc pod uwagę fakt, iż badanie przeprowadzane było w czasie silnie odczuwanych niepokojów związanych z relacjonowanym przez media konfliktem na wschodzie Ukrainy, a co za tym idzie – agresywnym zachowaniem Rosji w stosunku do państw położonych w środkowo-wschodniej Europie, jak również aktywnej w tym czasie działalności organizacji terrorystycznych, to uzyskane wyniki wskazują na coraz silniejsze zakorzenienie postaw indywidualistycznych w celach życiowych młodej generacji Polaków (patrz: hipoteza 1). Pomimo iż poczucie stabilizacji i bezpieczeństwa nie było aspiracją uplasowaną na najniższych pozycjach, to ilość

wskazań nie wykazała również, iż niepokojące wydarzenia na arenie międzynarodowej sugestywnie wpływają na reorientację życiową badanych respondentów.

Bibliografia

- Badora B., *Młodzież 2010. Plany, dążenia i aspiracje. Materialne warunki życia i dostęp do technologii informacyjnej. Znajomość języków obcych*, <http://docplayer.pl/3125819-Mlodziez-2010-plany-dazenia-i-aspiracje-materialne-warunki-zycia-i-dostep-do-technologie-informacyjnej-znajomosci-jezykow-obcych.html>, 18.05.2016.
- Bauman Z., *Płynna ponowoczesność*, Kraków 2006.
- Centrum Badań Opinii Publicznej, *Plany, dążenia i aspiracje życiowe młodzieży. Komunikat z badań*, http://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/1999/K_095_99.PDF, 18.05.2016.
- Cudowska A., *Orientacje życiowe współczesnych studentów*, Białystok 1997.
- Długosz P., *Młodzież w dobie transformacji*, [w:] *Podkarpacie w procesie transformacji*, red. B. Blachnicki, Tyczyn 2002.
- Główny Urząd Statystyczny, *Bezrobocie rejestrowane. I–IV kwartał 2015 r.*, file:///C:/Users/OEM/Desktop/bezrobocie_rejestrowane_i-iv_kw_2015.pdf, 18.05.2016.
- Kupczyk J., *Uwarunkowania aspiracji życiowych młodzieży w starszym wieku szkolnym*, Poznań 1978.
- Mazur M., *Aspiracje i wartości młodzieży w świetle badań własnych*, „Edukacja ustawiczna dorosłych” 2015, nr 3.
- Melosik Z., *Kultura popularna i tożsamość młodzieży. W niewoli władzy i wolności*, Kraków 2013.
- Melosik Z., *Młodzież a przemiany kultury współczesnej*, [w:] *Młodzież wobec (nie) gościnnej przyszłości*, red. Leppert R., Melosik Z., Wojtasik B., Wrocław 2005.
- Musialska K., *Aspiracje życiowe młodzieży stojącej u progu dorosłości*, Kraków 2008.
- RA Ministry of Sport and Youth Affairs United Nations Development Program, *National Youth Aspirations Research Report*, http://www.undp.org/content/dam/armenia/docs/National%20youth%20aspirations%20survey%20report_ENG_edited%20final.pdf, 20.05.2016.
- Szafranec K., *Młodość jako wyłaniający się problem i nowa polityczna siła*, „Nauka” 2012, nr 1.
- Trempała W., Pazderska A., Rajek M., *Młodzi dorośli wobec współczesnych zagrożeń dla bezpieczeństwa – refleksje empiryczne*, [w:] *Socjotechnika lęku w polityce*, red. F. Pierzchalski, J. Golinowski, Bydgoszcz 2016.

Wasielwski K., *Zmiany poziomu aspiracji edukacyjnych młodzieży jako efekt adaptacji do nowych warunków społeczno-ekonomicznych*, [w:] *Zawirowania systemu edukacji z perspektywy socjologicznych warsztatów badawczych*, red. M. Zahorska, Warszawa 2012.

Кузьмен О.В., *Работа, профессиональное образование, семья в ценностных. Ориентациях и представлениях студенческой молодежи россии*, „Мониторинг общественного мнения” 2014, nr 1.

The life aspiration of young Polish people in context of changing reality – empiric reflections

Summary: In this article the authors are presenting the outcomes of their own studies about life goals of young adults in Poland. The empiric material was collected from January till May 2015, on the amount of 700 people who are living in Kujawy and Pomorze province, in age between 16 and 24 years. Main research aim was attempt to answer the questions: (1) Does current world geopolitical situation has an influence on distraction of feeling safety among young adults and their expectation about their own future. (2) Does modern culture and hybridization of contemporary lifestyles affect declared life aspirations of young Poles? (3) Does the current political, economic and social situation in Poland affect attitudes and decisions about the future of young adults in the country?

Keywords: young people, life aspiration, global threatening, present.